

Sámi allaskuvla

Sámi University of Applied Sciences

KURSPLAN

Samisk språkdidaktik med fokus på grundläggande läs och skrivfärdigheter.

7,5 hp

Sámi allaskuvlla dutkan- ja oahppostivra dohkkehan 26.2.2019 čeahkkimis 3/2019 áššis DOS 14-19. Rievdaduvvon goahtejodiheaddji mearrádusnotáhta bokte 29.12.21, Public áššer. 19/00118-5 ja 28.04.22, Public áššer. 19/00118-7.

1. KURSENS NAMN

På svenska: Samisk språkdidaktik med fokus på grundläggande läs och skrivfärdigheter.

Davvisámegillii: Sámegeiddidaktihkka mas lohkan ja čállin lea guovddážis

På norsk: Samisk språkdidaktikk med fokus på lesing og skriving.

In English: Sámi language didactic with focus on reading and writing

2. INFORMATION OM KURSEN

ÄMNESKOD: SAM 601

OMFATTNING: 7,5 hp

KURSENS GENOMFÖRANDE: Kursen genomförs på distans med samlingsträff och via en internetbaserad kursplattform.

3. DEL AV STUDIEPROGRAM

Kursen är en fristående kurs, som inte är del av ett studieprogram. Kursen genomförs som en uppdragsutbildning för Skolverket och är del av en kurspaket som omfattas av 4 fristående kurser.

4. ANTAGNINGSKRAV

Förutsättningen för deltagande är att den deltagande läraren är anställd (heltid eller deltid) av en skolhuvudman (Sameskolstyrelsen, kommun eller skolans styrelse om det är en fristående skola) i Sverige som har godkänt deltagandet. Det gäller både personer som är legitimerade lärare, men saknar behörighet i samiska, och personer som saknar lärarutbildning, men har kunskaper i samiska.

Grundläggande behörighet krävs för all utbildning på universitet. Saknar du formell behörighet till en utbildning kan du ändå ha möjlighet att komma in genom så kallad reell kompetens. Har du kanske jobbat länge eller gått någon annan utbildning kan vi pröva om det räcker för att du ska bli behörig.

5. UNDERVISNINGSSPRÅK

Samiska och svenska. Studenterna indelas ini olika samiska språkgrupper.

6. KURSINNEHÅLL

I kursen är läs- och skrivfärdigheter i skolan med fokus på samiskt språk i fokus. Under den här kursen får deltagarna kunskap och färdigheter om samisk språkdidaktik, olika läs- och skrivdidaktiska förhållningssätt, elevers läs- och skrivutveckling, samt hur läs- och skrivaktiviteter kan kopplas till undervisning i andra ämnen och på så sätt stötta elevers lärande. Hela kursen är direkt kopplad till samiska läs- och skrivfärdigheter och behandlar samiskan både som första- och andraspråk, samt kopplat till språkrevidering. Kursen har en

stark didaktisk inriktning, det vill säga en inriktning mot ämnesteori, ämnesdidaktik och generella lärarkompetenser för lärare som undervisar i samiska.

Innehållet i kursen diskuteras genomgående utifrån deltagarnas egna kunskaper och beprövade erfarenheter i den egna lärarverksamheten. Vikten av att hålla sig uppdaterad vad gäller aktuell forskning kring undervisning i samiska kopplas till betydelsen av detta för det faktiska klassrumsarbetet. Innehållet i kursen är både teoretiskt och praktiskt med en tydlig koppling till läroplanen och kursplanen i samiska. Ett ämnesdidaktiskt perspektiv utvecklas genom att deltagarna tar del av aktuell forskning kring inkluderande förhållningssätt som behandlar elevcentrerat undervisningsperspektiv, estetiska och kreativa läroprocesser, natur och närsamhälle som lärmiljö, ämnesövergripande undervisning och samverkan mellan hem och skola. Genom att pröva på olika undervisningsmetoder, inklusive digitala resurser och verktyg i undervisningen får deltagaren kunskaper om hur alla elevers behov kan mötas. Likaså diskuteras planläggning, genomförande och utvärdering av undervisning samt frågor om betyg och bedömning för lärande. Detta för att ge möjligheter att främja elevers lärande och synliggöra lärandet.

7. KURSMÅL

Efter genomgången kurs ska studenten ha uppnått följande kursmål:

Studenten ska

- känna till och ha kunskap om centrala didaktiska teorier och aktuell forskning
- känna till och ha kunskap om centrala teorier och aktuell forskning inom fältet för läs-, skriv- och språkutveckling och kunna anpassa dessa till samiska
- kunna förklara och tillämpa olika centrala begrepp och termer inom fältet för läs-, skriv- och språklärande
- kunna beskriva, använda och kritiskt granska och förhålla sig till olika metoder som kan användas för att stötta elevernas läs-, skriv- och språkutveckling, både avseende samiska som första- och andraspråk och språkrevitalisering
- beskriva och problematisera hur olika didaktiska val kan påverka elevers samiska språk- och flerspråksutveckling samt läs- och skriftspråksutveckling
- kunna planera, genomföra och kunna kritiskt granska samisk språkundervisning utifrån aktuella styrdokument
- kunna anpassa samiska undervisningen utifrån elevers olika behov och stötta elevers muntliga och skriftliga språkanvändning
- kunna lägga till rätta för ämnesövergripande undervisning, undervisning i olika undervisningsmiljöer, samt användandet olika estetiska ämnens uttrycksmöjligheter i samband med elevers språk- läs och skrivutveckling
- kunna använda olika modeller för att bedöma och stötta elevers samiska läs-, skriv- och språkutveckling
- känna till hur olika digitala resurser kan användas för att stötta elevers samiska språk-, läs- och skrivutveckling

- kunna granska olika samiska läromedel inom fältet läs- och skrivundervisning utifrån olika kriterier

8. UNDERVISNINGSFORMER

Kursen genomförs på distans med en samlingsträff och interaktiva gruppträffar, all annan undervisning sker via en internetbaserad kursplattform. Deltagarna förväntas delta aktivt både enskilt och i grupp. Förutom inläsning av kurslitteratur innefattar detta arbete även kursuppgifter som baseras på litteraturstudier och på deltagarnas egna erfarenheter och iakttagelser ur arbetslivet. Uppgifterna redovisas muntligt och skriftligt.

9. ARBETSKRAV INFÖR EXAMEN

Villkoret för att kunna ta examen är att man genomfört 2 obligatoriska arbeten:

1. Ett samiskt didaktiskt övningsarbete där studenten studerat utbildningsmässiga aspekter. Här skall studenten presentera en text där hen förklarar sitt arbete ur ett didaktiskt perspektiv. Texten skall innehålla 3- 5 sidor. Ett annat alternativ är att utvärderingen av övningsarbete presenteras muntligt under ett seminarium där övriga studenter deltar i diskussionen.
2. En reflexionsskrivelse där deltagaren undersöker och reflekterar vissa problem som finns i läs- och skrivundervisning.

Uppgifterna bedöms godkänd/icke godkänd. Uppgifterna ska vara godkända före deltagaren för genomföra examen

10. EXAMEN OCH BEDÖMNING

Ett skriftligt hemarbete där studenten skriver en artikel mellan 5- 7 sidor. Studenten väljer ett tema som är lämpligt för läroresultaten tillsammans med kursledaren.

Examen bedöms ECTS, där A är högsta betyg och E lägsta. Betyget F innebär att examen inte är godkänd.

11. ÄR DET MÖJLIGT ATT TA ÄMNET I PRIVAT REGI?

Nej.

12. KVALITETSSÄKRING

Kursutvärdering sker fortlöpande under kursens gång och utifrån olika perspektiv i relation till kursens mål och tanke på kursens kvalitet. Deltagarnas helhetsupplevelse av kursens måluppfyllelse diskuteras samt utvärderas genom en skriftlig enkät vid kursens avslutning. Utvärderingen ska ge undervisande lärare möjlighet att reflektera över sin egen utveckling i förhållande till de förväntade målen som

presenteras i kursplanen samt hur dessa kan relateras till den egna yrkesverksamhetens utveckling. Utvärdering och dess innehållsliga återkoppling ska betraktas som en del av kursens genomförande. Utvärderingsresultatet delges deltagarna och uppdragsgivaren samt ingår som underlag för vidareutveckling av kursen.

Sámi allaskuvla utvärderar genomförandet av kursen utifrån ett kvalitetssäkringssystem och studenterna utvärderar kursutbudet och kurskvaliteten. På studentnivå utvärderas kursen vid avslutning av kursen. På institutionsnivå utvärderas kursen utifrån studentutvärderingar, och olika rapporter såsom examensrapporter och sensorrapporter.

13. KURSLITTERATUR

Alatalo, Tanja (red.) (2016). *Läsundervisningens grunder*. Malmö: Gleerups. (104 s.)

Kompendium:

Belancic, Kristina, Lindgren, Eva, Outakoski, Hanna & Westum, Asbjørg (2017). Nordsamiska i och utanför skolan: språkanvändning och attityder. M. Liliequist och C. Cocq (red.). *Samisk kamp: kulturförmedling och rättviserörelse*, s. 252-279. Umeå: Bokförlaget h:ström-Text & Kultur. (18 s.)

Helander, Nils Øivind (2003). Sámegeiela oahppoplána álgoohpahusa árvvoštallan. Girjjis: V, Hirvonen (doaim.). *Sámi skuvla plánain ja praktihkas*, s. 87-106. ČálliidLágadus. (21 s.)
eller

Helander, Nils Øivind (2003). Vurdering av begynneropplæring etter læroplan i samisk. I: V, Hirvonen (red.). *Samisk Skole i plan og praksis*, s. 82-100. ČálliidLágadus. (17 s.)

Keskitalo, Pigga ja Kaarina Määttä (2011): Sámegeielat álgoohpahusa gielalaš iešvuodat. *Sámi dieđalaš áigečála*, 1/2011.

eller

Keskitalo, Pigga, Määttä, Kaarina & Uusiautti, Satu (2014). Language Immersion Tepee” as a Facilitator of Sámi Language Learning. *Journal of Language, Identity & Education*. Vol. 13, No 1, s. 70-79. (7 s.)

Monsen, Marte & Randen, Gunhild Tveit (2017). *Andrespråksdidaktik – en innføring*. Oslo: Cappelen Damm Akademisk, s. 104-117. (14 s.)

Outakoski, Hanna, Lindgren, Eva, Westum, Asbjørg & Sullivan, Kirk P. H (2018). Researching writing development to support language. C. Cocq and K. Sullivan (eds). *Perspectives on Indigenous writing and literacies*, s. 165–185. Leiden, Netherlands: Brill Academic Publishers. (21 s.)

Todal, Jon (2019). Preschool and School as Sites for Revitalizing Languages with Very Few Speakers. L. Hinton, L. Huss and G. Roche (ed.). *The Routledge handbook of language revitalization*, s. XXX-XXX. London: Routledge.

Referenslitteratur:

Øzerk, Kamil ja Randi Juuso (1999): *Pedagogalaš jurddagirji guovttegielalaš mánáidgárdiide - Pedagogisk idébok for tospråklige barnehager*, Sámi oahpahusráđđi, Guovdageaidnu/odđa deaddileapmi Davvi girji OS 2010.

Nordsamisk litteratur:

Baal, Lisa ja Kirsten Wirkola (2007). Ávkin ja hávskin. Rávvgat mo álgolohkan oahpahusain bargat. Sámediggi. (utvalgte deler)

Skrivesenteret/Sámi lohanguovddáš: Čáliidettiin. *Praktihkalaš barggut lohkan- ja čállinstrategiijaid oahpaheamis.* <https://ovttas.no/nb/node/34809>

Oahptii, Injá (2002). *Álgodiehtu sámegeiela nubbingiellanoahpahussii. Dápmot*, Davvi Girji, s. 7-47. (40 s.)

Wirkola, Kirsten ja Lisa Baal (2003). *Hoahkat ja stoahkat, rávvgat mo sámegeielain bargat 1. Luohkás.* Sámediggi. (utvalgte deler)

Nordsamisk referenslitteratur:

ÁGOR. *Giehtagirji*. TRAS- joavku.

<http://www.idut.no/produkter/tabid/62/c-58-nordsamisk.aspx>

<https://shop.davvi.no/laeremidler/samisk-lm.html?bfilter=f1:1>

Eira, Karen Inga ja Inger Ellen Gaup (2009). *Ánin Dánin. Oahpaheaddji neavagirji 1. ceahkkái.* Kárášjohka: Davvi Girji

Helander, Nils Øivind (2016): *Ohppojuvvon ja sohppojuvvon giella. Gielladiđolašvuohta, čálamáhttu ja guovttegielatvuohta.* Dieđut 1/2016. Guovdageaidnu: Sámi allaskuvla

Ijäs, Johanna (2009). *Mun válddá dán – giellaoččodeaddji máná ovddemus árramorfologalaš vearbasojahanvuogit.* Dieđut 1/2009. Sámi allaskuvla.

Lulesamisk litteratur:

ÁGÅR - *Giela dárkustallam báejválasj aktijvuodan. Giela dárkustallam báejválasj aktijvuodan.*

[https://shop.davvi.no/laeremidler/samisk-lm.html?bfilter=f1:3;](https://shop.davvi.no/laeremidler/samisk-lm.html?bfilter=f1:3)

Eira, Karen Inga ja Inger Ellen Gaup (2012). *Ánin Dánin. Áhpadiddje nævvogirji 1. dássáj.* Kárášjohka: Davvi Girji

Sydsamisk litteratur:

Klemensson, Åsa & Joma, Liv Karin. *Gieline áahpenidh 3. Lohkehtæjjan bihkedimmie.* Solum forlag. s. 9 – 16. (8 s.)

Klemensson, Åsa, Aagård, Anita Dunfjeld og Joma, Liv Karin. *Gieline áahpenidh 4. Lohkehtæjjan bihkedimmie.* Solum forlag. s. 9 – 17. (9 s.)

Klemensson, Åsa, Aagård, Anita Dunfjeld & Joma, Liv Karin. *Gieline áahpenidh 5. Lohkehtæjjan bihkedimmie.* Solum forlag. s. 17 – 29. (13 s.)

Klemensson, Åsa & Joma, Liv Karin. *Gieline áahpenidh 6. Lohkehtæjjan bihkedimmie.* Solum forlag. s. 22 – 33. (12 s.)

Klemensson, Åsa & Renhuvud, Madeleine. *Gieline áahpenidh 7. Lohkehtæjjan bihkedimmie*. Solum forlag. s. 22 – 31. (10 s.)

Sydsamisk referenslitteratur:

TRAS - Vihtesjimmie gielste biejjeladjte ektiebarkosne (2016)

<http://www.idut.no/produkter/tabid/62/c-108-srsamisk.aspx>

Referenslitteratur:

Lärohandling för examen i läsning på samiska (Udir, Norge):

<https://www.udir.no/eksamen-og-prover/prover/eksempeloppgaver-tidligere-nasjonale-prover/5.-trinn/lesing/samisk/?path=cefglhgcefglhecefglhk>

<https://www.udir.no/eksamen-og-prover/prover/eksempeloppgaver-tidligere-nasjonale-prover/8-9-trinn/lesing/samisk/?path=cefgllhcefgligcefglii>

Styrdokument och Skolverkets övriga elektroniska referenser:

LP Sameskolan, kursplan i samiska. Laddas ned på:

<https://www.skolverket.se/undervisning/sameskolan/laroplan-och-kursplaner-i-sameskolan/laroplan-lsam11-for-sameskolan-samt-for-forskoleklassen-och-fritidshemmet-i-vissa-fall>

Sameskolan. Laddas ned på:

<https://www.skolverket.se/undervisning/sameskolan>

Mitt språk samiska. Laddas ned på:

<https://natmin.skolverket.se/samiska.htm>

Nya perspektiv inom ämnet modersmål. Laddas ned på:

<https://www.skolverket.se/publikationer?id=3693>

Om betyg och bedömning. Laddas ned på:

<https://www.skolverket.se/for-dig-som-ar.../elev-eller-foralder/betyg-och-nationella-prov/betyg-och-kunskapskrav>

<https://www.skolverket.se/undervisning/sameskolan/betyg-i-sameskolan>

<https://www.skolverket.se/undervisning/sameskolan/bedomning-i-sameskolan>

Film. Laddas ned på:

<https://www.google.se/search?q=skolverket+filmer+samiska&ie=UTF-8&oe=UTF-8&hl=sv-se&client=safari>